

323

22 maart 2026

NMBS bestaat 100 jaar!

Eugeen Lorriper woont in Heide en heeft een lang spoorwegverleden. Hij wees ons op het 100-jarig bestaan van de spoorwegmaatschappij NMBS (Nationale maatschappij der Belgische spoorwegen). Zij werd opgericht op 23 juli 1926 als opvolger van de toen noodlijdende "Belgische staatsspoorwegen". Voor jou als lezer hebben wij met Eugeen vijf "spoorweetjes" verzameld, deze week het vijfde en laatste weetje:

Een iconisch logo

De B op de locomotieven en rijtuigen van de NMBS gaat al decennialang mee. Tot de jaren 30 van de vorige eeuw reden de rijtuigen van de NMBS met het opschrift CFB-BSM, wat stond voor "Chemins de Fer Belges - Belgische Spoorweg Maatschappij". In 1934 had de raad van bestuur een wedstrijd voor het ontwerp van een embleem uitgeschreven.

De 'B' was eigenlijk het werk van ene Jean de Roy. Die verscheen voor het eerst in 1936 op de omslag van het officiële treinboek en het jaarverslag van de NMBS. Het was de bekende kunstenaar-architect Henry Van de Velde die als artistiek adviseur de spoorwegdirectie overhaalde om de bekende 'B' als logo te kiezen.

Henry van de Velde was op directeur-oprichter van de Nationale Hogere School voor Sierkunst van ter Kameren in Brussel (de huidige École nationale supérieure des arts visuels - ENSAV). Hij zou niet alleen zijn stempel drukken op het interieur van de nieuwe rijtuigen, maar bijvoorbeeld ook op de architectuur van de stations. De 'B' verscheen vanaf 1945 op de rijtuigen van de NMBS.

Nog steeds te koop!

Ons succesvol boek "waar lijn 12 haar sporen achterliet" is nog steeds te koop!

Je kan het aankopen bij VISIT Kalmthout of bestellen via onze VZW Heide vertelt, redactie@heidevertelt.be

Koster-schoolmeester gezocht voor Nieuwmoer en Kalmthoutse-Hoek.

In "Nieuwe bijdragen ter bevordering van het onderwijs" verscheen op 1 januari 1823 een advertentie waarin de overheid op zoek ging naar een nieuwe onderwijzer voor Nieuwmoer. Kalmthout hoorde toen nog bij het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden, bestuurd door Willem I, koning der Nederlanden. Vandaar nog de gulden als betaalmiddel in de advertentie. Zeven jaar later zou de Belgische Revolutie plaatsvinden.

Hieronder de advertentie in het huidig Nederlands:

Antwerpen Nieuwmoer, bij Kalmthout. Door het vertrek van onderwijzer J. B. Limmens, die als schoolonderwijzer naar Zoerle-Parwijs is gegaan, is die functie in de openbare school hier vacant geworden. Aan deze functie is een vast inkomen van 50 gulden uit de gemeentekas verbonden. Daarnaast zijn er schoolgelden van ongeveer 43 gulden, die waarschijnlijk nog zullen stijgen. Bovendien zal de woning van de onderwijzer, met een tuin erbij, samen met het schoollokaal onder hetzelfde dak, dit voorjaar volledig opnieuw worden gebouwd. Als de nieuw te benoemen onderwijzer ook orgel kan spelen en de taak van koster kan vervullen, kan dit zijn inkomen aanzienlijk verbeteren. Alle onderwijzers of leerling-onderwijzers die beschikken over een algemene toelatingsakte van de vierde rang, worden uitgenodigd zich vóór 1 april aan te melden, per brief (portvrij) of persoonlijk.

Dit kan bij de burgemeester van de gemeente Kalmthout of bij de schoolopziener in Antwerpen, op het adres Meir nr. 1254, waarbij de vereiste getuigschriften van goed gedrag moeten worden voorgelegd. De datum van het vergelijkend examen zal later worden vastgesteld. In de tussentijd wordt het onderwijs verzorgd door de ondermeester.

Ook de Kalmthoutse Hoek moest op 1 april 1823 op zoek naar een nieuwe onderwijzer.

Kalmthoutse Hoek, onder Kalmthout. Doordat schoolmeester Goessenaerts naar Huijbergen is vertrokken, is de functie hier vacant geworden. Aan deze functie is een jaarlijks salaris van 50 gulden uit de gemeentekas verbonden. Daarnaast zijn er schoolgelden van ongeveer 75 tot 80 gulden per jaar, berekend aan 30 cent per maand per leerling. De nieuwe onderwijzer moet voorlopig zelf een woning en schoollokaal regelen. Kandidaten met een onderwijsakte van de vierde rang en de nodige getuigschriften kunnen zich persoonlijk of per brief aanmelden bij de burgemeester van Kalmthout of bij de schoolopziener in Antwerpen, op Meir nr. 1254. Dit moet gebeuren vóór 1 april 1823. De datum van het vergelijkend examen zal later worden meegedeeld.

In de tijd van Willem I der Nederlanden werd het lager onderwijs in het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden beter georganiseerd en gecontroleerd. Onderwijzers moesten voortaan beschikken over een officiële onderwijsakte, die hun bekwaamheid bevestigde. Deze akten waren ingedeeld in verschillende rangen, meestal van de vierde tot de eerste rang. De vierde rang was de laagste en gaf toestemming om les te geven in kleine dorpsscholen, waar vooral lezen, schrijven en wat rekenen werd onderwezen. Met een derde rang kon men een dorpsschool leiden en ook meer aandacht besteden aan

rekenen en taal. De tweede en eerste rang waren bestemd voor grotere scholen, vooral in steden, en vereisten een uitgebreidere kennis van verschillende vakken.

Om zo'n akte te verkrijgen moesten kandidaten een examen afleggen voor een provinciale commissie. Wie slaagde, kreeg een officieel document dat hem of haar het recht gaf om als onderwijzer te werken. In kleine dorpen combineerde de schoolmeester zijn taak vaak met andere functies, zoals koster of organist, waardoor men in advertenties uit die tijd regelmatig spreekt van een "koster-schoolmeester".

School, kapel en meester in Nieuwmoer

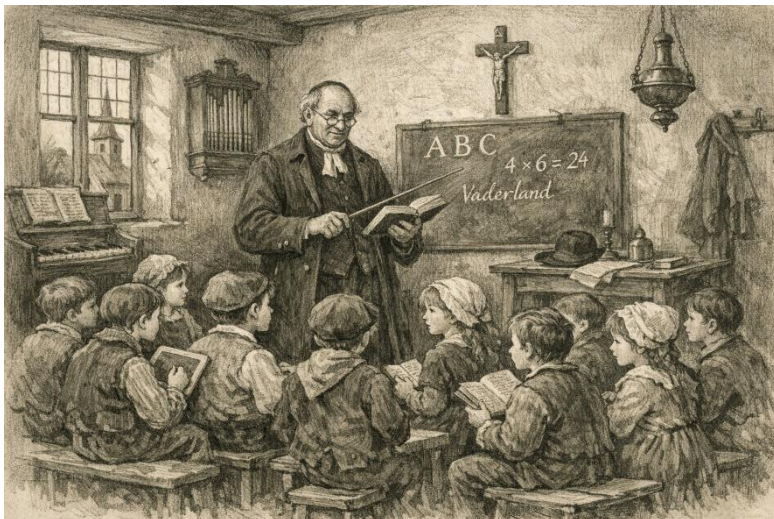
In Nieuwmoer, dat eeuwenlang een afgelegen uithoek van Kalmthout was, vormden de kapel en de school het centrum van het dorpsleven. Reeds aan het begin van de zestiende eeuw was er sprake van een kapel met een rector die tegelijk belast was met het onderwijs van de jeugd. Wanneer Johannes Gijsbrechtsz. omstreeks 1500 als rector van de Nieuwmoerse kapel werd aangesteld, kreeg hij eveneens de taak om de kinderen van het gehucht onderwijs te geven. Kerk en school waren dus van meet af aan nauw met elkaar verbonden.

De inwoners van Nieuwmoer moesten in die tijd zelf instaan voor het onderhoud van hun kapel en van de geestelijke die er dienstdeed. Om de kosten te kunnen dragen vroegen zij meermaals toelating om een belasting te heffen op het bier dat in het gehucht werd verbruikt. Reeds in 1619 werd hun toegestaan zestien stuivers per ton bier te innen om het onderhoud van de kapel en haar bedienaar te bekostigen. De bedienaar van de kapel vervulde daarbij vaak ook de rol van schoolmeester.

In de zeventiende eeuw bleef het onderwijs nog grotendeels in handen van geestelijken. Zo werd in 1615 Stephanus Godefriedus Van Den Hove door de prelaat van Tongerlo als rector aangesteld; ook hij gaf onderwijs aan de jeugd. Later, in 1639, beloofde Willem Schepers "*schole te houden ende de jonckheijdt wel te leeren*". Deze combinatie van religieuze en pedagogische taken was typisch voor kleine landelijke gemeenschappen waar één persoon verschillende functies vervulde.

Vanaf het einde van de zeventiende eeuw verschijnen ook wereldlijke schoolmeesters. In 1705 wordt Thomas Janssens vermeld als koster en schoolmeester van Nieuwmoer. Hij volgde vermoedelijk een eerdere onderwijzer op die enkel bekend staat als "Meester Jan". Over deze figuur is weinig bekend; zelfs zijn familienaam bleef onzeker. Wel weten we dat hij voordien schoolmeester was geweest op Nieuwmoer en dat hij in 1703 onder tragische omstandigheden werd vermoord. Zijn lichaam werd nabij een schuur gevonden en een gerechtelijk onderzoek volgde, maar de ware toedracht bleef onduidelijk.

De school van Nieuwmoer stond samen met de woning van de schoolmeester-koster recht tegenover de kapel, op een plaats die men "*den Hoeckblock*" noemde, stond gedurende bijna tweehonderd jaar de dorpsschool. De school werd meermaals vernield maar telkens op dezelfde plaats heropgebouwd. In 1705 werd zij samen met de kapel in brand gestoken door rondtrekkende soldaten van John Churchill, 1st Duke of Marlborough. Enkele jaren later werd het gebouw opnieuw opgetrokken.

De school werd meermaals vernield maar telkens op dezelfde plaats heropgebouwd. In 1705 werd zij samen met de kapel in brand gestoken door rondtrekkende soldaten van John Churchill, 1st Duke of Marlborough. Enkele jaren later werd het gebouw opnieuw opgetrokken.

Een opmerkelijke figuur uit de achttiende eeuw was Joris Janssen, die tegelijk koster, schoolmeester en chirurgijn was. Hij vervulde het schoolmeesters ambt meer dan veertig jaar en combineerde dit met

medische werkzaamheden in de wijde omgeving. Zijn veelzijdigheid toont hoe in kleine dorpsgemeenschappen verschillende taken vaak door één persoon werden waargenomen.

Zo groeide rond de kapel en de school geleidelijk het kleine centrum van Nieuwmoer. Kapel, school en koster-schoolmeester vormden samen het hart van het gehucht en speelden een belangrijke rol in het religieuze, sociale en culturele leven van de bevolking.

(Bijdrage van Wim Kuyps)

“Onnozel manneke...” de familie Backeljau komt terug op TV.

Maar wie was deze familie?

In de jaren negentig, toen de Vlaamse televisie volop veranderde en commerciële zenders hun plaats veroverden, verscheen er een reeks die al snel een vaste plek in het hart van veel kijkers kreeg: “*De Familie Backeljau*”. De komische serie, geschreven door Luk Wyns, werd tussen 1994 en 1997 uitgezonden op VTM. Met zestig afleveringen in totaal groeide de reeks uit tot een van de meest heruitgezonden en geliefde Vlaamse sitcoms.

Maar het verhaal van de Backeljaus begon eigenlijk niet op televisie. De personages zagen voor het eerst het levenslicht op de radio bij de Antwerpse vrije radio **Radio Express** (in het programma *De heren van de thee*), waarna ze naar Radio 2 in het ontbijtprogramma Sjapoo op Omroep Antwerpen. Later verhuisden ze naar Radio Donna, waar hun populariteit alleen maar toenam. De stap naar televisie was dan ook een logisch vervolg. Op 1 januari 1994 maakte Vlaanderen voor het eerst kennis met de familie Backeljau op het scherm.

Het huis met de roze deur.

Het verhaal speelde zich af in de Antwerpse wijk Luchtbal. Daar woonde de familie in een halfopen huis dat meteen herkenbaar was: een witte gevel, een felroze voordeur en een voortuin die volgens de burens vol kitsch stond. Tuinkabouters, een miniatuur-Atomium en een brievenbus in de vorm van het hoofd van een bekende voetballer maakten het plaatje compleet.

In dat huis leefde een familie die tegelijk herkenbaar en totaal absurd was.

Çois en zijn huishouden.

Vader François “Çois” Backeljau, gespeeld door Luk Wyns, was een huisvader met een kort lontje. Hij werkte als ploegbaas bij Megabeton, maar bracht zijn vrije tijd liever door in café De Vuilen Hoek of in zijn knutselkot. Elke aflevering begon ongeveer op dezelfde manier: Çois zat in zijn zetel met een krant en mompelde zijn beroemde zin: “*In wa veur ne weireld leven wij na?*”

Zijn vrouw Maria Backeljau, vertolkt door Mitta Van der Maat, hield het huishouden draaiende. Met haar rode haren, haar stevige karakter en haar eindeloze poetsdrang probeerde ze de rust in het gezin te bewaren. Ze keek uren televisie per dag, maar was tegelijk vaak de enige die nog een beetje gezond verstand had. Hun zoon Franky, gespeeld door Paul Maes, was berucht als de grootste dopper van de buurt. Hij werkte af en toe in het frietkot van zijn schoonouders en probeerde zelfs een zangcarrière uit onder de naam "Frank Backy". Zijn goedbedoelde maar vaak domme opmerkingen leverden hem regelmatig een pak slaag op van zijn vader. Dochter Sabrina, gespeeld door Iris Van Straten, was het klassieke "dom blondje". Ze struikelde over woorden en logica, maar verraste iedereen soms met onverwachte talenten. Uiteindelijk werd ze zelfs politieagente en schreef ze met groot enthousiasme boetes uit.

De onvergetelijke Bomma.

Het hart van de reeks was misschien wel Bomma Thérèse, eveneens gespeeld door Luk Wyns. Officieel was ze 69 jaar oud en dat bleef ze de hele serie lang. Maar haar levenslust leek eerder die van een twintigjarige. Ze sprong met een parachute, reed motorcross, ging tot in de vroege uurtjes dansen en belandde geregeld in de cel. Met haar hondje Blacky aan haar zijde was ze een bron van chaos én warmte. Want hoe gek haar avonturen ook waren, uiteindelijk deed ze alles uit liefde voor haar familie.

Buren, vrienden en vijanden.

Een andere onvergetelijke figuur was buurman Marcel De Neudt, vertolkt door Walter Baele. Marcel was een zenuwachtige man met een snorretje en een melkboerenhoed. Hij klaagde voortdurend over zijn luidruchtige buren en belde bij de minste aanleiding de politie. Toch liep het voor hem zelden goed af: zijn duiven werden bang of kaal, zijn groenten gingen kapot en vaak draaide hij zelf op voor de problemen. Ook andere kleurrijke personages passeerden geregeld de revue: Franky's vriendin Janine Van Vossem, gespeeld door Wanda Joosten, met haar onverstaanbare dialect; de charmante Italiaan Antonio Tagliatelle, vertolkt door Hans De Munter; en het slimme neefje Lionel, dat vaak als enige met enige logica naar de chaos keek.

Humor van bij ons.

Wat de reeks zo bijzonder maakte, was de typische Vlaamse humor: een mengeling van absurde situaties, volkse taal en herkenbare dagelijkse problemen. De familie ruziede, maakte plannen om snel rijk te worden, kwam voortdurend in conflict met de buren en belandde meer dan eens in de problemen met politie of belastingen. Toch bleef het altijd warm en herkenbaar. Achter alle chaos zat een familie die elkaar door dik en dun steunde.

Een klassieker die terugkomt.

Hoewel de laatste nieuwe aflevering in 1997 verscheen, bleef de reeks razend populair door de vele herhalingen. De personages leefden ook voort in de bekende radiospotjes voor Gamma. Voor veel Vlamingen roept de reeks warme herinneringen op aan het typische Antwerps dialect en de absurde humor. Binnenkort zit Çois dus weer in zijn zetel, vouwt hij zijn krant open en bromt: "*In wa veur ne weireld leiven wij na?*" of roept naar zijn zoon: "*Onnozel manneke!*"...

We zijn benieuwd naar de nieuwe afleveringen!
(bijdrage van Wim Kuyps)

Nota: Wanda Joosten woonde in haar jeugd jaren, samen met haar ouders, in Kalmthout. Haar dialect is dan ook een mengeling van Kalmthouts en Antwerps!

NMBS vervoerde reizigers met groene bussen!

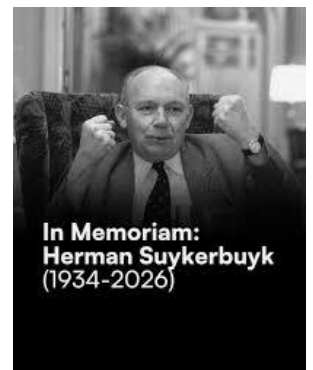

Lezer Herman Vanderlieck wees ons op het feit dat wij vorige week bij het artikel “NMBS bestaat 100 jaar” een foute foto afdruckte. Dat klopt ook! Tot 1 september 1977 organiseerde de NMBS eigen busdiensten. De busdiensten die NMBS tot dan verzorgde waren aanvullende (treinvervangende) diensten om een efficiëntere exploitatie van het spoorwegnet te kunnen aanbieden. Op 1 september werden deze diensten overgedragen aan de NMVB (Nationale maatschappij voor busvervoer), zeg maar de voorloper van “De Lijn”. Vanaf dan koos NMVB voor bussen met een rode kleur. Later, in 1991, werd de regionalisering van het openbaar vervoer doorgevoerd en kwam voor Vlaanderen “De Lijn” in beeld.

Datum overlijden werd fout afgedrukt!

We komen nog even terug op het overlijden van de voormalige burgemeester van Essen, Herman Suykerbuyk. Wij drukte in ons nummer van 8 maart 2026 een foute datum van zijn overlijden af. Herman overleed niet op 21 januari maar op 21 februari 2026.

Onze excuses daarvoor!

De Duitse school in Kalmthout.

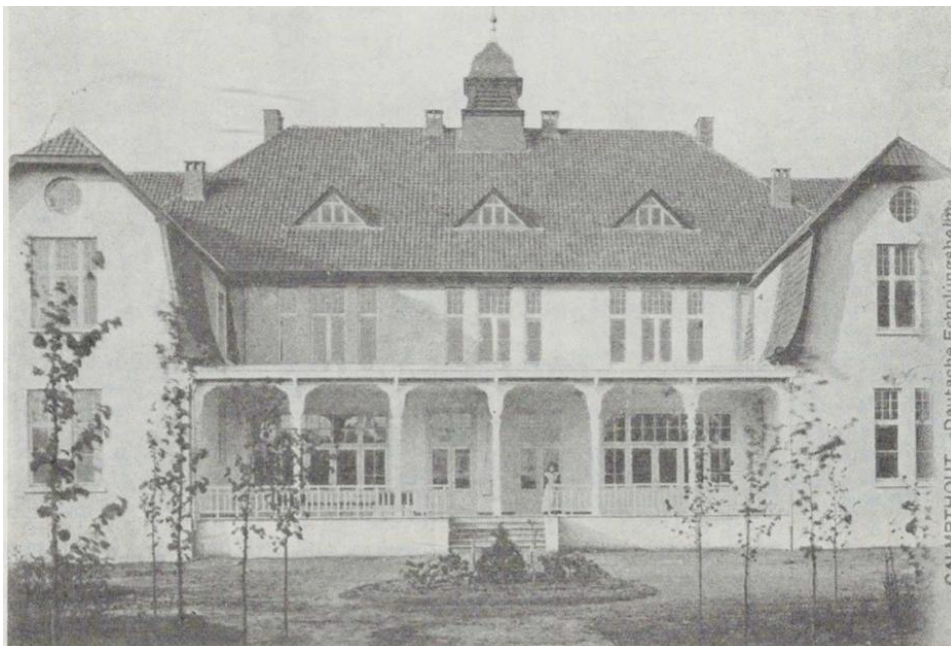
Waar de Kijkuitstraat aansluit op de Kapellensteenweg was er op de hoek vanaf 1908 een Duitse school. Deze hoek, waar men nu naar de verfwinkel Colora kan gaan, heeft door de jaren heen geschiedenis geschreven.

In 1908 werd daar een school gebouwd als vakantieverblijf voor de leerlingen van de “Allgemeine Deutsche Schule” uit Antwerpen.

We gaan even terug naar de aanzet om deze school daar te bouwen. Voor de eerste wereldoorlog woonde er in Antwerpen een tamelijk grote Duitse gemeenschap. Dat had toen al te maken met de haven van Antwerpen en de industrie eromheen. Toen het toerisme na 1900 in Heide begon kwamen er ook mensen met de Duitse nationaliteit naar Kalmthout, sommigen ook om er iets te bouwen als buitenverblijf. Voorbeelden hiervan zijn de villa Holganza (bank Standaert) op de Kapellensteenweg en Hotel Meyer in Heide. De Duitse gemeenschap in Antwerpen had toen in de Quellinstraat in Antwerpen een eigen school.

De Duitse gemeenschap, onder impuls van Albert von Bary, zocht naar een verblijfplaats voor een groep verlaten kinderen. Bary koos voor Kalmthout en kocht er in 1908 een perceel van een half hectare groot op de hoek van de Kijkuitstraat en de Kapellensteenweg. Hij diende vrijwel onmiddellijk een bouwaanvraag in om er een gebouw op te richten. Hij kreeg deze vergunning op 18 maart 1908. Nadat het gebouw voltrokken was kwamen er "verwaarloosde en verlaten" Duitse kinderen naar daar, kinderen die op dat ogenblik niet de nodige ondersteuning kregen van hun ouders of pleegouders.

Het gebouw dat werd opgetrokken was eigenlijk wel een bijzondere constructie. Het was wat men noemde een "uitneembaar" gebouw. De buitenzijde werd opgetrokken met gegolfd plaatijzer, de binnenzijde was met hout bekleed en tussen het hout en de golfplaten werd vilt aangebracht als isolerende laag. Wanneer de school voltooid was kreeg ze de naam "Villa Ralph", maar in Kalmthout noemde men het gebouw al vlug "de blekken tent".

Hee lang heeft deze constructie er niet gestaan, na drie jaar werd het gebouw te klein voor het doel dat men voor ogen had. In Kalmthout werd uitgekeken naar een rustigere omgeving om daar een ruimer gebouw op te richten. In 1912 werden gronden aangekocht langs de Putsesteenweg. Men bleef niet bij de pakken zitten, men vroeg meteen een bouwvergunning aan om er een school op te richten, deze vergunning werd op 22 april 1912 afgeleverd. Men bouwde er, voor die tijd toch, een indrukwekkend gebouw, bekroond met een torentje dat hoog boven de bossen uitstak en al van ver vanuit de Kalmthoutse Heide te zien was. De school kreeg de naam "Erholungsheim Kaiserin Victoria".

Toen de oorlog uitbrak in 1914 moesten de meeste Duitsers het land verlaten, de kinderen werden geëvacueerd, het gebouw kwam leeg te staan. In Villa Ralph aan de Kapellensteenweg werden behoeftige Kalmthoutse gezinnen ondergebracht terwijl het gebouw aan de Putsesteenweg door Duitse militairen werd bezet. Deze militairen stonden vanaf 1915 in voor het bewaken van de "doodendraad".

Na de oorlog kwamen beide instellingen onder sekwestering en werden zij verkocht. Koopman Louis Stevens kocht Villa Ralph en brak de constructie volledig af. De school op de Putsesteenweg kwam in handen van het Nationaal werk voor Kinderwelzijn. Op 8 februari 1967 in de vroege morgen brak er brand uit, een groot gedeelte van het gebouw was verloren. De daar toen verblijvende kinderen konden allen tijdig geëvacueerd worden en werden even naar "Gasthof De Buizerd" gebracht. Nu zijn dit de terreinen van de school Wilgenduin.

De grond op de hoek van de Kapellensteenweg en de Kijkuitstraat bleef nog een tijdje braak liggen, uit mijn jeugd jaren herinner ik mij nog wel dat er ter gelegenheid van Bezemheide-kermis botsauto's stonden opgesteld op deze plaats. Later kocht drogist Emiel Verellen de grond aan om er het gebouw te plaatsen, het gebouw dat er nu nog altijd staat en nu dienstdoet als verfwinkel.

Er was eens...Melkerij Sint Lucia – Nieuwmoer (1)

Achter de kerk van Nieuwmoer lag een perceel landbouwgrond met daarop een boerderij gebouwd in 1772 door Peter Van Hees. In 1835 werd deze boerderij verkocht aan Peter Vervoort en in 1900 aan Theodoor Rommens. In 1914 kocht Petrus Tilborghs-Nuytemans deze hoeve. Wie was deze Petrus Tilborghs?

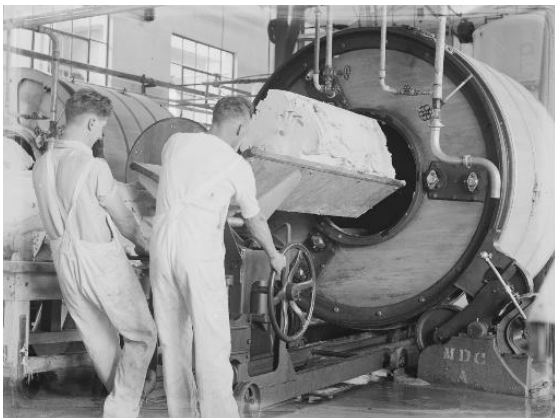
Hij was de zoon van Franciscus Tilborghs en Joanna Van Den Eynden. Zij hadden 3 kinderen:

1. Clementine, huwde met Gust Nelen en ging boeren achter de kerk
2. Ludovica, huwde met Jef Van Oers.
3. Jozef, begon houthandel in Kalmthout.

In 1921 werd de grond van Petrus Tilborghs verkocht aan de coöperatieve melkerij St. Lucia. Deze coöperatie was pas opgericht, bijna alle boeren van Nieuwmoer waren er lid van. De coöperatie wilde de grond kopen om er een melkerij op te bouwen.

Het rode draadje kreeg men bij de offergang tijdens de verering van de relikwie

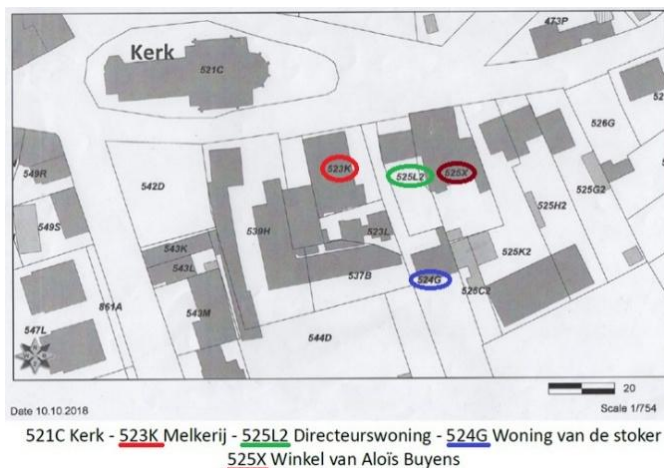
Sint Lucia is de patroonheilige van Nieuwmoer. In die tijd was 13 december, het naamfeest van de heilige Lucia, een drukke dag in Nieuwmoer wanneer talrijke pelgrims haar bescherming kwamen afsmeaken. Zij beschermde tegen keelpijn en bloedingen. Ook voor oogziekten werd ze aanroepen. De boeren vonden het een goede beschermheilige, waarschijnlijk, en vooral, omdat hun melkerij recht tegenover de kerk zou komen en Sint Lucia zo niet veraf was om ook hen onder haar hoede te nemen. Men was zeker gemotiveerd om een eigen melkerij te hebben. In 1901 was er al één opgericht in Essen en in 1909

in Achterbroek. De wegen tussen deze melkerijen waren lang en meestal in slechte staat, daarom zou het een hele verbetering zijn om een melkerij in eigen dorp te hebben. Tijdens WO1 was het bestuur van de melkerij van Achterbroek, verbolgen over het feit dat de boeren van Nieuwmoer hun melk en boter konden verkopen op de vrije markt. De melkerij in Achterbroek werd door de Duitsers verplicht om boter

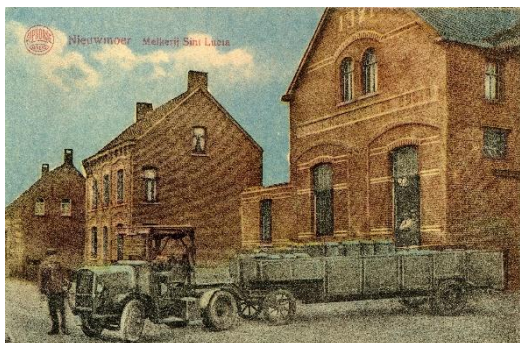
en kaas te leveren tegen zeer lage prijs. Hierdoor geraakten de melkerijen van Achterbroek en Essen in financiële problemen omdat ze bijna geen aanvoer meer hadden, de verplichte leveringen aan de Duitsers brachten zeer weinig op. Ook was er tijdens de oorlog minder gezond vee en oogsten mislukten door het slechte weer.

In 1921 deed men een bouwaanvraag om een melkerij te bouwen, op 2 februari kreeg men een bouwtoelating. Er mochten ook stoommachines worden geplaatst, die werden besteld in april 1921 maar in september van 1921 was er nog altijd niets in orde. Wanneer de eerste melk werd geleverd is niet bekend. De eerste bestuurder was Sooi Uytendenwilligen. Op 2 januari 1924 zal de melkerij wel in volle werking geweest zijn, dan kwam er een officiële directeur: Jan Joosten. Hij vertrok al na drie jaar en werd opgevolgd door Albert Baaten. Hij had de Nederlandse nationaliteit, hij moest op 1 april 1941 vertrekken omdat de melkerij toen werd gesloten. Ook de boekhouder, Alfons Buyens, werd technisch werkloos. Hij is gestorven in 1945. Mede door het goede werk van deze boekhouder, het goed bestuur en de werklust van personeel en boeren, was in 1940 de melkerij schuldenvrij, dit was een reden voor de Duitsers om de melkerij te sluiten, in beslag te nemen en te ontmantelen.

Maar voor het zover was heeft de melkerij enkele jaren van bloei gekend. In 1926 werd een aanvraag gedaan om twee woningen bij de melkerij te bouwen. De eerste als directeurswoning ten behoeve van A. Baaten, na de oorlog verkocht aan Gust Nelen en nu in het bezit van Fons Buyens. De tweede woning was voor de stoker van de melkerij Kees Van Ginneken. Om de stoommachines te doen draaien was er veel energie nodig, de ketels stoken was een voltijds beroep. Na de oorlog werd dit huis verkocht. In 1932 bekam men een toelating voor het bouwen van een garage aan de melkerij. Met een oude natiewagen werd melk vervoerd naar Antwerpen. De aanvoer van de melk bleef verzekerd door de boeren zelf met paard en kar.

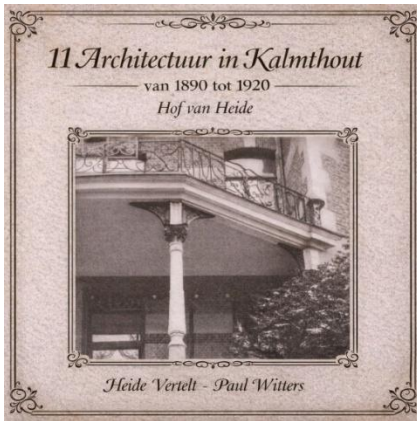

In 1933 kreeg men ook toelating om een zaal in te richten boven de melkerij voor de fanfare. In deze mooie, nieuwe zaal, werden de repetities gehouden van de fanfare, toneel gespeeld, vergaderingen gehouden en teerfeesten georganiseerd. De melkerij werd na de oorlog, in 1949, verkocht. Enkele boeren: Jan Van Hooydonck, Frans Van Loon, August Nelen, Jan Gommers, Jan Nouws, Bart Nouws, Henri en Arthur Antonissen kochten de melkerij en hoopten op een heropstart. Op 1 februari 1949 werd er een enquête gehouden onder de boeren of ze “ja dan neen” zouden meehelpen om de melkerij terug te starten.

Ondertussen ging iedereen naar Essen of Achterbroek, de melkerij moest helemaal opnieuw worden ingericht en gemoderniseerd. Het zou een grote investering zijn geweest. Het resultaat was dat men niet genoeg kandidaten had om opnieuw te beginnen, op 5 maart 1949 werd de melkerij terug verkocht. Leon en Florimond Buyens, zonen van Aloïs Buyens, kochten samen de gebouwen, de derde zoon Alfons, geboren in 1917 overleed aan tbc in 1944. De melkerij **Sint-Lucia** was actief van **1921 tot 1959**. In de jaren 1950 begon de zuivelindustrie sterk te **centraliseren**: grotere fabrieken namen de verwerking over. Daardoor verdwenen veel kleine dorpsmelkerijen, ook die van Nieuwmoer.

(bijdrage van Paul Witters (met dank aan Calmpthoutania)

11. Hof ter Heide

Omschrijving: Hof ter Heide
Zonnekinddreef nr. 6 - Heide
Gebouwd in 1902 - Kasteelvilla
Bouwheer Charles Bareel
Oprichting basisschool
Zonnekind

Geschiedenis

Bouw en vroege eigenaars (Belle époque)

- Het gebouw werd volgens lokale bronnen in 1902 opgetrokken als buitenverblijf (“huis van plaisantie”) door Charles Bareel-Paridant.
- Rond 1905 kwam het in handen van Lucien Bareel, toenmalig burgemeester van Kalmthout (zelfde familiecontext, zoon van Charles).
- In 1952 werd het kasteel opgekocht door de vzw Missiehuis Maria Middelaes, beheerd door de Missionarissen van Steyl (paterkens van Heide) die er een school in onderbrachten.
- In 1954 gekocht door Albert Withofs, schoolhoofd, die in 1964 nieuwe klaslokalen liet bouwen
- In 1990 opgekocht door de huidige bewoners, de familie Regnard-Wouters.

Functie als internaat voor Zonnekind

- In 1958 werd het gebruikt als internaat voor de (naastgelegen) basisschool Zonnekind.
- Dat internaat sloot in 1973.
- De school Zonnekind zelf bleef bestaan tot de brand in 1985 (in de bron vermeld als aangestoken), waarna er opnieuw werd opgebouwd.
- De school werd ondergebracht in verschillende containers – prefab gebouwen.
- Nieuwe gebouwen van de huidige school Zonnekind (2025)

bezoek onze website www.heidevertelt.be voor nog meer foto's

Tweede Wereldoorlog: militaire context in de omgeving

- In een themabrochure over de bevrijding van de provincie Antwerpen wordt “kasteelvilla Hof ter Heide” genoemd als plek waar militairen zich installeerden bij een Duitse Flakstellung (luchtverdedigingsstelling) in de buurt. De brochure vermeldt ook dat er van die stelling nog sporen kunnen zijn (o.a. kleine munitiebunkers, loopgraven/uitgravingen).

Architectuur

Stijl en typologie

- Het Hof ter Heide achter Zonnekind wordt omschreven als een “huis van plaisantie” in eclectische stijl (een mengeling van verschillende neostijlen), typisch geassocieerd met de belle époque en gebouwd voor welgestelde eigenaars.
- “Eclectisch” betekent hier dus: geen “zuivere” neogotiek of neorenaissance, maar combinaties van vormen en details uit meerdere historische stijlen, vaak met een rijkere, representatieve uitstraling (wat goed past bij een buitenverblijf).

Inplanting in het landschap

- Het gebouw ligt achter de school en wordt in wandelbeschrijvingen expliciet gekoppeld aan de lange oprijlaan die je kan overschouwen vanaf de Van Dammedreef.
- (Dat type “dreef/oprijlaan naar een villa” is ook heel kenmerkend voor de villabouw en buitenplaatsen in Heide-Kalmthout rond 1900.)

Tijdslijn – Hof ter Heide (achter Zonnekind, Heide-Kalmthout)

- **1902** – Bouw van het “Hof ter Heide” als buitenverblijf/ “huis van plaisantie”, in eclectische stijl, door Charles Bareel(-Paridant).
- **ca. 1905** – Overname door Lucien Bareel, burgemeester van Kalmthout.
- **(WOII-periode, 1940–1944/45)** – Vermelding van “kasteelvilla Hof ter Heide” in militaire context bij een Duitse Flakstelling in de omgeving.
- **1958** – Ingebruikname als internaat gelinkt aan basisschool Zonnekind.
- **1973** – Sluiting van het internaat.
- **1985** – Brand bij Zonnekind (de schoolsite), waarna heropbouw volgt van school.

Volgende week: **12, Villa Zwaluwdak**

(Bijdrage van Paul Witters)

Podcast Over de Meet lanceert tweede seizoen

Eerste aflevering: een 18de -eeuwse moordzaak die de grens deed daveren. De openingsaflevering van seizoen 2 wordt zaterdag 21 maart gelanceerd. Deze dompelt luisteraars onder in een waargebeurde zaak uit 1735–1736, die zich afspeelt tussen Essen en Roosendaal.

Twee voermannen. Een oude vete. Een dodelijke steek in herberg De Roode Leeuw op het Heuvelplein leiden tot een proces dat escaleert tot in Den Haag. Het verhaal toont hoe broos gerechtigheid in de 18de eeuw kon zijn — zeker wanneer familie, reputatie en grenzen door elkaar liepen.

Te beluisteren: www.overdemeet.be

Instagram: [@overdemeet](https://www.instagram.com/overdemeet)

Facebook: Over de Meet Podcast

Cycling event tegen kanker!

Op zondag 19 april wordt er een toeristenrit georganiseerd vanuit Nieuwmoer naar de Oesterdam met bevoorrading onderweg en afsluitend met een pizza- en pasta buffet, afstand 75 kilometer. Men kan vanuit Nieuwmoer ook voor een kortere afstand kiezen, 25 of 45 kilometer. Een tweede startpunt is het VITO-Hoogstraten, vandaaruit kan een tocht van 60 kilometer gevolgd worden, het pizza- en pasta buffet zal dan halfweg plaatsvinden in Nieuwmoer. De deelnemers worden via de knooppunten op de juiste weg geholpen. Bedoeling is dat men om 9u 's morgens start ongeacht de afstand en plaats. Het pizza- en pastabuffet staat ook open voor niet fietsers. Het hele gebeuren heeft plaats op de locatie Holleweg 94

in Nieuwmoer. Je moet wel vooraf inschrijven dit kan via joris.deckers@outlook.com of via het nummer 0476/340.532. Verdere info www.cyclingeventskalmthout.be.

Kalmthoutenaar solo voor “kom op tegen kanker”

Kalmthoutenaar Armand Konings gaat dit jaar opnieuw de 1000 kilometer voor “kom op tegen kanker” rijden. Dit jaarlijks evenement gaat door van 14 tot en met 17 mei. Dagelijks wordt er een rit van 250 kilometer gereden. Hieraan nemen heel wat sportievelingen in ploeg deel, maar Armand doet het alleen. Hij is niet aan zijn proefstuk toe, hij doet dit zo al voor de 10de maal. Hiervoor krijgt Armand wel steun van de Gaffelo Fietsers uit Horendonk, die ook in groep deelnemen. Toch moet hij zelf ook voor nodige euro's zorgen om te kunnen deelnemen. Voor zijn deelname moet Armand aan 5.500 euro geraken, gelden die volledig ten goede komen van de organisatie “kom op tegen kanker”.

Samen kunnen we ervoor zorgen dat Armand deze onderneming voor de tiende maal tot een goed recht kan brengen. Via de link: <https://wetrappendoor.jimdofree.com/> kom je er alvast meer over te weten. Wie Armand wil helpen om zijn doel te bereiken kan een gift doen op het nummer van "Kom op tegen kanker": BE14 7331 9999 9983 met de vermelding (belangrijk) teamcode 170 178 135. Vanaf 40 euro is zo een gift ook fiscaal aftrekbaar, je moet dan bij de storting wel je rijksregisternummer vermelden.

Uit de oude doos.

Onze rubriek uit de oude doos sluit aan bij het artikel in dit krantje over de "Duitse school in Kalmthout". Het zijn kinderen van deze school, die ook wel eens "kinderen-martelaars" werden genoemd, die hun amuseren in de Kalmthoutse heide.

